

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 51–52 (281–282)

Каталіцкія Каляды 1955 г.

ГОД ВЫДАННЯ 9

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BACKAUSCUNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Backauscuna“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
Цена паза Нямеччыны: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг, Францыя — 20 фр., Бэльгія — 5 фр., Аўстралія — 1 шылінг, Аргентына — 2 пэзо. У іншых краінах раўнавартасць 15 ам. цэнтаў. Цана лётніцкай поштаг у заакіянскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойныя нумары каштуюць падвойні.Банковое конто: Zeitung „Bačkauskuna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 50 Н. ФЭН.

Вясёлых Каляд і шчасльівага Новага Году!

Хвала Богу на вышынях!

Святое Пісмо Старога Запавету расказвае, што людзкасць чакала на прыход Хрыста амель чатыры тысячы гадоў, што й сымбалізуецца ў каталіцкім касьцеље чатырма тыднямі Адвенту. Пра прыход на зямлю Божага Сына пісалася ў шмат месцах Святога Пісма. Гэтак у прарока Ізаяша ў 9 раздзеле так чытаем: «...Народ, які хадзіў у цемры, убачыў съветласць вялікую. Жыхаром тым, якія знаходзіліся ў съмяротнай цемры, съветласць засяўцілася». У 2-ім пасме так кажа прарок Давід: «Сказаў Госпад да міне: сін мой ёсьць Ты, я сяньня парадзіў Цябе». Святыя прарок Даўід у 95 пасмеле так заклікае: «Съявіце Господа песню новую, хай съпявае яму ўся зямля».

І вось-ж атэю новую песню заспявалі над Бэтлеемам ня людзі, а ангелы ў съвятыя каляднюю ноц: «Слава Богу на вышынях, а на зямлі супакой сярод людзей добрае волі». І ад таго часу аж да сіння яна съпяваша найурачыцай у калядную ноц. І так, слава, вялікая слава Богу за тое, што прыгнуло да нас з намі дзяціці долю й наядло, зышоў з неба на зямлю, каб нас паднесці да неба. І так, супакой на зямлі для людзей добрае волі. Для людзей, якія чакалі на Езуса, як тия пастушкі, каб яму прынесці ў падарку то, што хотімё, або як трываралі з Усходу, што яму прынеслі золата, ладан і сымірну ды кадзіла, — а ўсе яны падаравалі свае сорца Яму.

На правялікі жаль, ня ўсе людзі прынялі Езуса так, як пастушкі або трываралі. Пра гэта сказана ў съвятыя Эвангелія паводле сцв. Яна ў 1 раздз. ст. 9: «Было съвято прайдуў, якое прасвятае ўсякага чалавека, які прыходзіць на гэты съвет. Было Яно на съвеце, і съвет праз Яго стаўся, і съвет Яго не пазнаў. Да сваіх прыйшло, і свае яго ня прынялі. А тым, што прынялі Яго, вे руючымі ў імя Яго, дало Яно сілу дзяцімі Божымі стаца, тым, якія вераць у імя Яго...»

Але і было шмат людзей, да якіх калядныя слова «Слава Богу на вышынях і на зямлі супакой людзям добрае волі» на маюць ніякай вышэйшай вартасці. Так ёсьць цяпер, гэтак было і ў часе нараджэння Божага Сына. Цар Гэрэад юдзіскі так казаў да трох каралёў з Усходу: «Пайдзеце, добра разъведайдце прападобнага Дзіцяці і, калі знойдзіце, паведаміце мяне, каб і мне пайсці ў пакланіцца Яму». (Паводле Мацьвея, 2-8). Мы добра ведаем, як пазней цар Гэрэад пакланіўся Езусу. Страшны гэтак быў паклон.

Можа хтось скажа, што гэта было вельмі даўно, калі яшчэ Палестына была пад панаваннем пагансках Рымлян. Але калі мы сяньня прыгледзімся да нашага г. зв. культурнага XX стагодзьдзя, дык што-ж пабачым? Падаўніцтва вельмі шмат з тэй можа толькі розніцай, што сяньня не адзін Гэрэад, а іх шмат. І ў гэтым вялікай трагедыі нашага веку, што вышэй прыведзены калядныя слова не прамаўляюць да шмат каго з нас.

*
Святыя калядні вечар! Колькі ён з сабой нясе ўспамінаў. Жывіа перад намі паўстаюць хвіліны дзіцячых гадоў зь іхнімі лятуценнямі ў шчасльцем. Вя-

гожая казка-легенда, паводле якой Калядо звалася дачка бога навальніцай ў гэты час сонца, набываў магічнае значэнне. Каза, казёл, мехавая скура, казыліна маска — ўсё гэта стала сымбалем плоднасці, багацця, тымі духамі, якіх трэба заклікаць, у якіх трэба прасіць сабе дабрабыту. Яшчэ і да нашых часоў папулярныя звычай хадзіць на Каляды з «казою» (хлапец, апрануты ў казыліну скурку і казыліну маску), рабіць з ёю магічна-заклікальныя чыні, дзеля таго, што:

Дзе каза ходзіць,
Там жыта родзіць!
Гэтакую-ж магічна-заклікальную функцию набыў і звычай ладзіць на куць (Заканчэнне на 5-ай бачыне)

Слова Каляда вучоныя тлумачаць па-рознаму: адны назовам паганская бога, другіх ўпілівам античных грэка-рымскіх Календаў, якія называліся съвятыми новага году. На Беларусі ёсьць пры-

Катэдра ў Вільні зімою

(Із збору д-ра Гоція)

Народны абрэд Калядаў

У сівай мінуўшыні, калі нашыя продакі пакланіліся магутным сілам прыроды, верылі ў пагансках багоў, Калядамі — старавечным съвятылом новага сонечнага году — пачынаўся календарна-сезонны год. Сонца ўступала ў знак Казырода, «паварачвала» зіму на лета, Даждобог (бог сонца) паказваў перамогу

даў рабіць найгалаўнейшую і істотнаю парою, а знак Казырода, які прымімала ў гэты час сонца, набываў магічнае значэнне. Каза, казёл, мехавая скура, казыліна маска — ўсё гэта стала сымбалем плоднасці, багацця, тымі духамі, якіх трэба заклікаць, у якіх трэба прасіць сабе дабрабыту. Яшчэ і да нашых часоў папулярныя звычай хадзіць на Каляды з «казою» (хлапец, апрануты ў казыліну скурку і казыліну маску), рабіць з ёю магічна-заклікальныя чыні, дзеля таго, што:

Дзе каза ходзіць,
Там жыта родзіць!

Гэтакую-ж магічна-заклікальную

функцию набыў і звычай ладзіць на

(Заканчэнне на 2-ой бачыне)

Палітычны білянс 1955 году

Роўна год назад, падсумоўваючы на бачынках «Бацькаўшчыны» (№ 47-48 (229-230) палітычны падзея съвету за 1954 год, мы пісалі:

з. статуту Саары. Напасъледак 5 траўня адбылося канчальнае афармленне сувэрэнітэту Заходніяй Нямеччыны, калі ўсе тры заходнія высокія камісары ў

«Калі ня браць пад увагу падзеяў, хаяць я вельмі важных, але сваім тэртырыйальным засягам усё-ж перыфэрыйных, як амерыканска-гішпанскасе збліжэнне й вайсковасе супрацоўніцтва, залагоджаныне справы Трыесту, дзяржаўныя перавароты ў Іране й Эгіпце ды ўнармаваныне дачыненіяў між гэтымі краінамі й Вялікабрытаніяй, а таксама важных у палітычным аспекте незалежніцкіх рэвалюцыйных рухаў у Паўночнай Афрыцы, былі два цэнтральныя пункты, вакол якіх канцэнтравалася міжнародная палітычная дзеянасць: 1. справа стварэння абароннай систэмы Заходніяе Эўропы з узделам Заходніяе Нямеччыны; 2. змаганыне між камуністычным Усходам і демакратычным Заходам за ўплыўныя і пазыцыі ў паўдёна-ўсходняй Азіі». Мы гэтыя слова тут паўтарылі па тое, каб паказаць, што падзея і ў наступным 1955 годзе, паза некаторымі адхіленнямі на перыфэрыйях, у васнаўным канцэнтраваліся на ўсе тры Заходнія высокія камісары у Нямеччыне збліжвалі ачольваную імі Высокую Камісію ў абвесьцілі сядзе амбасадарамі сваіх дзяржаваў у Нямеччыне. Гэтак амаль на працягу ўсёя першай палавіны году заходнія палітыка ў Эўропе канцэнтравалася вакол Нямеччыны й дасягнула паважных пазыцыйных вынікаў. Яна разывалася пад знакам моцнага адзінства й аднадумства Захаду ў эўрапейскіх пытаннях.

Першыя месяцы году былі перамогаючыя заходніе, у дадзеным выпадку амерыканскасе, палітыкі і на Далёкім Усходзе. Вялікая палітычная актыўнасць на гэтым адрэзку распачалася 18 студзеня, калі камуністычны Кітай збройна захапіў востраў Ікзянь-Шань, які знаходзіўся пад уладаю нацыянальнага Кітая Чан-Кай-Шэка, і распачаў ваенныя дзеянія супраць іншых прыбярэжных астраваў нацыянальнага Кітая. Гэтая аперацыя была Пэкінам задуманая як уступ да збройнага захаплення Формозы і збліжвалася апошнім апоры Чан-Кай-

У вацэнцы гэтых падзеяў мы год на-
зяд адцемлі, што на ёўрапейскім адрэз-
ку Захад замкнуў 1954 год не малымі
дасягненнямі, якімі, на жаль, ня мог
нахваліца на адрэзу далёкаўсходнім,
хадзя і там, дзякуючы заключэнню
Абароннага Пакту Паўдзённа-Ўсходній
Азіі і падпісанню між Амерыкай і на-
цыянальным Кітаем пакту ўзаемнае
абароны й бяспечнасці, выказаў сваю
наважанасць не дапусыць да далей-
шага пашырэння камунізму. Таму, ня
гледзячы на паважныя страты Захаду
ў Азіі, якім галоўна былі замацаваныя
падзелу Карэі і карыснае для камуні-
стых перамір'е ў Індакітаі, год 1945 у суме
быў пазытыўны для палітыкі воль-
нага свету.

Шэкка. Але Амерыка, дацькоўваючы стра-
тэгічную важнасць Фармозы, якая яш-
ча ў канцы 1954 году ў дагаворы з Чан-
Кай-Шэкам забавязалася збройна бара-
ніць Фармозу і прылеглыя да яе Пэс-
кадорскіх астравоў, цяпер заявіла, што
яна свае забавязанні выканае. Прэзы-
дэнт Айзэнгаўэр амаль аднаголоса ат-
рымаў ад абедзвюх палатаў Кангрэсу
паўнамоцтвы распачаць збройную ак-
цыю супраць камуністычнага Кітая ў
выпадку заатакавання апошнім Фармо-
зы. Пагроза вайны між Задзіночными
Штатамі Амерыкі й камуністычным Кі-
таем зависла над съветам, калі Рада
Бяспечнасці, з прычыны немагчымых
да прыняцця дамагальніяў пэкінскага
ураду, аказалася бяспэльнай развяза-
цаць гэтае пытаньне. Аднак станоўча-

Затое нельга гэтага сказаць у вацэнцы палітычных падзеяў 1955 году. Запачаткованае пасылья трохмесячнай Жэнэўскай канфэрэнцыі ў справе Індакітаю (красавік-ліпень 1954 году) спыненне халоднае вайны і палітыка коэгзистэнцыі з Савецкім Саюзам выплаўнілі палітычны змест цлага 1955 году, прыносічы відварыць сінхіза для

прыносячы вялізарныя сукцэсы для камунізму й такія-ж вялікія страты для вольнага савету.

Праўда, напярэдадні 1955 году, яшчэ 24 сьнежня 1954 году, французская Нацыянальная Сабраньне невялікай бальшынёю галасоу і пры драматычных абставінах ратыфікаўала г. зв. парыскія дагаворы ў Нямеччынай справе і абуздарэнні з узделам Захадніяй Нямеччыны й Італіі Захадні-Эўрапейскай Вуніі, што было важным крокам у складзе заходніяймецкага абароны. Два месцы пазней, 27 лютага 1955 году, і нямецкі Бундэстаг вялікай бальшынёй галасоу ратыфікаўаў парыскія дагаворы, якія зъмяшчалі чатыры наступныя пастановы: 1. Заходніяя Нямеччына становіцца незалежнай суверэннай дзяржавай; 2. арміі заходніх альянтаў у Нямеччыне перастаюць быць акупацыйнымі арміямі, а становіцца саюзнымі арміямі заходніх дзяржаваў; 3. Заходніяя Нямеччына атрымлівае права паклікання собскае арміі, уваходзіць у склад Заходні-Эўрапейскай Вуніі і Атлянтычнага пакту; 4. нармалізуе свае

дачыненыні з Францыяй прыняцьцем г. эры стаўся дзень 15 траўня, калі Са

Адраджэнскае значен'ня Каляд

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

мі Божкімі: праз сваю Навуку, Субожню, Сакраманты (Тайны), і гэтым паднесыці самагоднасцьць, (у добрым сэнсе) гордасцьць, самапаніжанага чалавека. Дык, як бачыце, тут не якая-небудзь дэвоцкая, банальшчына, а — глыбезная гістарыязофія асноваў адраджэння чалавецтва.

каўшчыне. І сярод гэтакага цяжкога траства гічнага людзкага гора, ляжыць, як камень за Герадавых часоў, утуленае ад людаедзкага вока ў глухім куточку Бога, жае Дзіцятка. Тут нічога не зъмянілася, ад гэтай убогасці й скромнай патульнай насьці. Хрыстус і надалей астаўся цэнтральнай Асобай і праўдаю каляднага

Гістарычныя пытаньні стаяць так-жа і ў вясіродку беларускага съвятагляду й съветаадчувањия. Не навакол прырода-ведных пытаньняў, а голаўна — пытаньняў гістарычнае долі й праўды кружы-няла й кружынія беларускае духовасць. **Мы** — Беларусы — з натуры свае, хоць крэху індывідуалістычнае, маем нахіл да сацыялягічна-гістарычнага ўспры-манія съвету. Прымеж таго, мы індывідуальна і супольна глубока пакрыў-джањыя гістарычнае долю. Уявем сабе хоцьбы ў сёлетні Каляды. Пабіблійна-му кажучы, мы маглі-б называць іх Ка-лядамі «ў дні караля Герода»... Каля-дамі народу, для «якога ня было месца ў гасподзе»... Калядамі краю «галося-чага па дзесяцях сваіх і ня хоучага су-ніцца, бо іх нямашака»... Для адных — гэта Каляды ў канцэнтрацыйных таба-рах, на выгнаныні ў голадзе, холадзе, ды непасільней працы, бязь ўпілага тава-рыства радні, традыцыйнага аплатка, куцыці, песні, ня кажучы ўжо аб літур-гічнай съвятої прыгожасці. Для других — гэта Каляды ў госьпіталах, ніпры-тульных лягерах чужасвяты на эмігра-ціі, спасаючы іхніх газаніў туті па банды-культу. «Слова сталася Целам». Справа-толькі ў тым, каб Яно і надалей «пра-бывала паміж намі». Перад дзесяцьма стагодзьдзямі беларускі народ прыйшоў (як тыя Тры Каралі), да Хрыста і хрысьціянскаю культурою звязаў не разрыўна духа свае гісторыі. Таму сянь-ня, калі наша бацькаўшчына стогне ў кайданох чырвонага людаеда, аставацца абыякавым да хрысьціянскай ідэялігі — было-б самагубскім злачынам. Якіх цяпер болей, чым калі-небудзь, нам тре-ба, шчыра звязніцца да Хрыста, на Ім будаваць сваё адраджэнне і з Ім вя-заць у вадно неразрыўное сваю гісто-рыю. У вабліччы жахлівых гістарычных катастрофаў хай беларускі народ зразу-мее лепш значэнне Хрыстовых Каля-дышувязь свае гістарычнае долі із Нова-народжаным Збавіцелем. У сувязі з гэ-тым хай сёлетнія калядаваныне луна-магутнымі гімнамі прысягі Яму! Тады ме-цімем падставу чакаць тае гістарычна-хвіліны, калі на цывінтарышчах культу-ры й народаў абыякіжаных брахнёю-зазвязе вольная Беларусь, як апорышчы праўды, чеснасці й свабоды.

H. T.

вагі, каб гаварыць у Маскве з такої годнігшчыю, з якой бадай што не гаварыў ніякі іншы дзяржаўны муж Захаду.

вольных выбараў, а можа быць толькі такое задзіночанье, якое загарантую саветызацыю ўсіх задзіночанае Нямеччыны. Гэтая канфэрэнцыя адкрыла пе-

Іншім вялікім савецкім дасягненнем, спрычыненым жэнэўскім адпружаньнем, было іхнае пранікненне ў Эгіпт і іншы арабскія краіны Сярэдняга Усходу, якія дагэтуль былі вылучным манаполем Захаду і куды ніколі перад гэтым не маглі пранікнуць расейскія ўплывы. Прыклад заходніх вялікадзяржаваў, якія абвесьцілі палітыку шырокай коэгзыстэнцыі з Савецкім Саюзам, лёгка заахвочіў Эгіпт і іншыя арабскія краіны да такой-жэ коэгзыстэнцыйнай палітыкі з Саветамі, што й прывяло да закуплівання ў вапошніга і ягоных сатэлітаў зброяi за цану адкрыцца дарогі для савецкіх упльываў на Сярэднім Усходзе. Адэнае паважнейшае дасягненне заходній палітыкі на Сярэднім Усходзе, якім было заключэнне Багдадзкага пакту між Туреччынай, Пакістанам, Іракам і Вялікабрытаніяй і да якога апошнім часам далаўчыўся й Іран, на глядзячы на войстрый савецкія пратэсты, на можа аднак зраўчыны. Гэтая канфэрэнцыя адкрыла перад Захадам усе ягоныя памылкі, зробленыя на ліпенскай Жэнэўскай канфэрэнцыі, і паказала, што ўсякая форма запраўданага сусідавання з Савецкім Саюзам зьяўляецца фікцыяй.

і палітківих колах Вашингтона і Ліндону ў суязі з правалом Жэнэўскай канфэрэнцыі пачалі падносицца галасы за патрэбай рэвізіі дасюлешнія палітыкі ў дачыненіі да Савецкага Саюзу. Гэта съветчыць, што гэтыя колы пачалі ўважаць дасюлешнью замежную палітыку сваіх краінаў за няправільнью. Аднак і гэтыя колы выказваюцца супраць павароту да палітыкі халоднае вайны. Але тады калі Захад хацеў-бы за ў сякую цану захаваць хоць-бы форму палітыкі коэгзистэнцыі і байцца самой думкі аб павароце да халоднае вайны. Саветы гэтых павароці да пад-

У такой нявыгаднай для Захаду палітычнай сітуацыі адбылася ў лістападзе наступная Жэнэўская канфэрэнцыя, гэтым разам міністраў замежных спраў чатырох вялікадзяржаваў, пастанова аб скліканні якой была адзінай пазытыўнай пастановай ліпенскай канфэрэнцыі ў Жэнэве шэфаў чатырох вялікадзяржаваў. Саветы, пажайшы багатыя плёны ліпенскай канфэрэнцыі, ціпер на канфэрэнцыі лістападаўскай загаварылі сваей запраўднай мовай. Молатаў станоўча й нядвузначна заявіў, што ня можа быць і мовы аб задзіночанні Нямеччыны шляхам вайны, Саветы гэты паварот да палітыкі халоднае вайны ўжо распачалі, перабраючы, як і зайды, ініцыятыву ў свае руки.

Цяперашняе падарожжа Булганина й Хрушчова па Індый, Бірме й Афганістане зъяўляецца важным у савецкіх плянах апанавання ўсёя Азіі. Энтузіястычнае прывітанье, якое робіцца мясцовым насельніцтвам савецкім прафадыром, паказала, што съмелы савецкі задум, каб, за прыкладам Кітаю, падпарадковаваць сабе ўесь азіяцкі кантынэнт, не зъяўляеца нярэальным. Азіяц-

(Заканчиваю на 6-ой бачыне)

Супраць Гандляваньня людзьмі

Ня гледзячы на ўрачыстыя запэўненьі савецкага прэм'ера Булганина канцлеру Нямецкай Фэдэральныя Рэспублікі ў Маскве др. Адэнаўэру, што каля дзесяці тысяч нямецкіх ваеннапалонных, засуджаных у Саветах за «ваенныя праступкі», будуць звольненыя й вернутыя на бацькаўшчыну, Саветы гэтая забавязаны не выканалі толькі напалавіну. Яшчэ ў кастрычніку прыбыло ў Заходнюю Нямеччуны каля 5.000 нямецкіх ваеннапалонных, а ад гэнага часу далейшыя іх транспарты раптоўна спыніліся. На афіцыяльныя й прыватныя запытанні нямецкага ўраду й рэдактараў ды журналістых, чаму ня прыываюць далейшыя транспарты, Саветы не давалі ніякага адказу. Кажнаму сталася ясным, што за ўсім гэтым хаваецца новы савецкі шантаж, але нікто дакладна ня ведаў ягонага зъместу. Многія ўважалі, што Саветы далейшае звольненне нямецкіх ваеннапалонных будуць узялежніваць ад адабраннія дазволу на дзеяньне на тэрыторыі Заходняй Нямеччыны антыса-вецкіх радыястанцыяў. Аднак прычына стрымання далейшага звольнення ваеннапалонных аказалася іншай, яшчэ

най прэсе. Ньюёрскія часапісы «Нью Ерк Гэральд Трыбюн» і Нью Ерк Таймс» у вабшырных артыкулах каментуюць падступіны савецкія заходы. Нямецкая прэса ў васнаўным зъмішчае артыкулы прыхільнія да палітычных эмігрантаў з Усходу, хая прапануе розныя варыянты развязаныя гэтага набалелага пытання. Сацыял-дэмакратычны «Штутгартэр Цайтунг» адкрыта заяўляе, што высунутае савецкае дамаганье будзе бэўым заданьнем нованазначанага савецкага амбасадара ў Бонне Валерыя Зорына. Аднак нямецкі ўрад ніколі не згодзіцца з tym, каб узялежніць паварот Немцаў з СССР ад прымусовай выдачы Саветам быльых савецкіх грамадзян. Гаворачы аб tym, што ўсё-ж такі нямецкі народ ня можа лакінуць на зьдзек чатырох тысячах сваіх сыноў, пропануе развязку, падобную да тэй, якая была знойдзеная падчас павароту кітайскіх студэнтаў із ЗША ў чырвоны Кітай. Як ведама, тады Пэкін аўбінавачваў амерыканскі ўрад, што ён прымусова задзержываў кітайскіх студэнтаў. Вашынгтон запрапанаваў асабістое аптымістичнае кожнага студэнта, съветкамі ча-

Паймененія, урадавыя цэнтральныя ворган «Ізвестія» ў нумары за 1 сінняжання надрукаваў артыкул, у якім далейшы паварот німецкіх ваеннаадалонных узлеждзеній заснаваны на Саветыні Савета

ніваецца ад выдачы Савецкаму Саюзу «100 тысяч савецкіх грамадзян», якія жывашеюць у нялюдзкіх умовах на тэрыторыі Захаднай Нямеччыны ды знаходзяцца пад тэрорам «крымінальных элемэнтаў і антysавецкіх арганізацыяў». Гэтыя «перамешчаныя асобы», паводле савецкага цверджання, быццам рвуцца на бацькаўшчыну, але іх тут задзержываюць сілай.

У сувязі з гэтым савецкім нахабствам

на.

Не падлягае найменшаму сумлеву, што справа адмовы павароту на бацькаўшчыну палітычных эмігрантаў з Савецкага Саюзу зьяўляецца зусім іншай, чымся справа ўспомненага павароту кітайскіх студэнтаў з ЗША. Палітычныя эмігранты з Усходу на Захадзе, у тым ліку і ў Захаднай Нямеччыне, ужо раз былі апытванныя падобнымі камісіямі на працягу некіх год, пасля вакханікі

— і з супутнім замежними спраўамі міністаром замежних справаў Заходній Ніямецькіны Гайнріхом фон Брэнтано гэтака злажкы ў асьветчаньне перад ніямецкім бундэстагам: «Урад **Ніямецкай Федэратыўнай Рэспублікі** дадзержываеца дэмакратычных прынцыпаў свабоды руху і ня робіць ніякіх цяжкасцяў тым, хто хоча вярнуцца дамоў». Зацікаўленыя, у тым ліку й Расейцы, могуць пераканацца асабіста, што ніхто зь перамешчаных асобаў не задзержываеца ў Заходній Ніямецчыне сілаю». Міністар Брэнтано гаясьні ў клопаты ніямецкага насельніцтва з прычыны затрыманьня Саветамі далейшых чатырох тысяч ніямецкіх ваенапалонных, але даў зразумець, што ніямецкі ўрад не паддасца гэтаму ціску Масквы і ня згодзіцца на прымусовую высылку быльых савецкіх грамадзян у СССР.

Дамаганье «Ізвестій» выклікала шырокіе раскинчы ў заходніх демократычных супутніках іх заходніх демократычных супутнікоў.

- рокую рэакцыю ў заходній дэмакратыч- Савецкім Саюзе.

Літаратурны Дадатак

Адам Міцкевіч

Да Нёмана

Нёман, родны мой Нёман! Празрыстай вадою
Ты аблывай мне калісці малому далоні,
Пыці па табе я, пакінушы родныя гоні,
У землях далёкіх шукаць свайму сэрцу
спакою.

Бераг высокі, пакрыты расістай травою;
Тут Ляўра філікамі ўквечвала скроні,
Мілы вобраз яе ў твайм чыстыム улоні
Муці ў я на раз гарачай юнацкай съязою.

Нёман, рака мая! Дзе тыя даўнія хвалі?
Дзе тое шчасыце? Лепшыя нашы намеры?
Съветласць дзяцінства, поўная радаснай
веры?

Дзе ён, бурлівы парыў мой у съветлыя далі?
Дзе вы, Ляўра, сібры? Не адчыняца
дэльверы.
Усё прамінула, жыцьцё толькі сълёс не
забрала.

Пераклаў з польскага
Ю. Гаўрук

а паслья суседкам па грашу падорым,
ім будзе міла.

— Хадзем, братаніч... Глядзі-ж не
адступіся

адздзя цябе чарэць лужа.

— Дзякую табе!... Ах, як добра,
мы радасыці ѹ съвты прыдумаем сабе!
Мне хочацца цяпер з сабой зъмірыцца, —
якім наканаваньем займецца съвт бяз нас?...

— Ты праўду ня мінаеш, братаніч мой...
Але знарок дазнацца я жадаю;
чаму учора пра пябіе цьвярдзілі:

— Ты навет і ня съцень ад дрэва?

— Я дзякую табе. Як добра
што ты хваліў мяне прад імі,
і быў гатоў нясыці мяне, тримаць съвятлом
паходні,

і кінцуць усяго мяне на іх,

каб бачылі, як славаю рассыпецца
маё старое цела.

— Мы праўду выдумаем, братаніч мой,
мы выдумаем яе, братаніч даражоны.
Усяму адзін назоў прывучаны:
не памятаў сваіх спадзеў,

і лікоўнасці неспадзіваныя прычыны,

і замін: — Жыць я ня ѿслеў.

*

Абдымнасцяй спадае бражовасць заходу,
нібы даруецца табе вітанье.
Паданьню верыцца, што ня весыціц
устопін убогага расстанья.

*

Утоены у гордасцях маіх
час мізэрнасцяй — здарыцца мусіць...
О, моц мая, у вобліках тварэнья
ты ўзвысіла і мой завіх!

Захопных зорнасцяй узвышша царскага
ўзнесенага сваёй рукой,
сustrакалі людзі съветчаньнем прынуклівым
ветлівасць даруючы і вечны супакой
свям спамінам.

... У гордасці съцюдзёнай схаваўшы кожны
рану, —
ад сноў крыластых, маладых і сумных,
доўга ў маўклівасцях, бесіперастану
болесці тай ў жыцьця мінулага...

Кажны дзеля свайго ахвярнасці
принесіць.
Сіл сваіх ніколі не марудзіць моц.
І кожнаму здарэнню прычына знойдзенія.
Хваленыя і падозрэнія разбудзіць слава.
І хочацца нарэшце ўспомніць Усяслава,
спытаць прывідлівага Чараадзея:
— Што у жыцьці цябе

хочы раз
перамагала?

З усялякім вераскам
усякае
пачынаецца,
прачыгаем па-людзку
і можа не закончавам.
Нат кожную парошыну,
здаецца, мы знайшлі,

каб думкай выгаднай абвеяць
і семям гойлівым аддаць зямлі
і нам яшчэ пакінуч.

А сонца зь небам і не рассталася.
Як быццам рэдкім яно вандруе шчасыцем,
як быццам гаспадар сваім дабром,
жадае непадатнага ўнасьціц.

... аж ты спаткалася,
калі я
з думкай гэтай не дакончыў зладзіць.
Спытаўся ўётліва, забыўшыся зусім пра
тваю зраду:

— Няўжо ты коўзалаася па лядзінках
шчыльных?

Ад ласкі неспадзейнай зьдіўленая уся,
ты адказала мне і болесна і неяк скрата:

— Ды не-е! Сужэніц мой,

ад сяняня назаўсёды ты будзеш ім,

я ў палацах вадалівы слухала,

о, бруулівія!

... і я ўняўся позіркам тваім, я прагаманіў
табе
яшчэ больш лагодней:

ты аставайя доўга ў ціхаце маёй
здаецца мне:
мы першыя на съвеце
пазналі ўзнайшлі жыцьцё,
што гэтак цяжка выбівалася
із сълэз,
із шчасыці
і зноў рынўіла ў замінах кволых
пакінутых даўно вякоў.

Прымі наш успамін,
каб заўтра не забыліся
сабраца паглядзець прычыні сваіх мінаныне.
Яны, як позыніяй восеніяй лісты,
жывым ствалом жыцьцё вусніявілі.

Я. Юхнавец

Астап Бярозка

Ля гаманкіх брамаў

Прысьвячаецца Матальсею Сянничукоўцу

МОТТО: Ня кідайце пэрлаў
перед вяпрукамі.

Каламуць загаркай зынячэўку
Распрасьцягвае плявузную цяцёмку,
Күцеляпіць ступацейная кукуля
Ўцёмку цюцкі цяўкаюць нлямка.

Бачу —
нудзьдзю стыняць брамы ўвочныя,
Чорна весіцца зацьмяра-патарочча
І мадзее вудзідзень паўночны
Крумязою засцягае мае вочы.

Знаю —
придуць ў муках величы пасты,
Плыцінно душы малой паставаць стоцыма,
Калатушу неахайнью скаверзяць
Ды затопяць слоў нямою процьмай.

Прыдзе крытык із пахвальнім дытырамбам,
Агародзіць іх эўлётгій мурам,
Плангрык лабацейны прысупонінь
І засклюціць ўсё ў літаратуру...

А натоўп —
той нізкі й вульгарны
Із душой зайдроснаю, бы злыдзенъ,
(Ня дай, Божа, паказацца масе)
прыдзе, гляне, плюне,
— дый адышдзе...

Верасень 1955.

— Пачакай, Панас, я чуў, што гэтыя самыя мазурэ,
што родзяцца съляпымі, жывуць за Берасцем, а тут ужо
кажуць, ня шмат засталося. Яны — тыя-ж самыя Паля-
ке, бо жывуць у Польшчы. Гаворка іхная таксама поль-
ская, толькі надта ўсе яны шапечуць, і калі хутка залапоча
ды зашапечца мазур, а асабліва мазурыха, дык па-
куль не абслухаешся, дык цяжка і зразумець, што яны
гавораць. Вечная памяць, мой бацька нябожчык казаў,
што мазур не адважыцца называць сябе Паляком датых час,
пакуль не пачне адзяваць нагавіц. А хлапец ходзяць у іх
без нагавіц аж да тай пары, пакуль не спатрабіцца ісці
у сваты, або ў войска, бо датых час дзяцюк усё яшчэ лі-
чыць блазнам. Не дармаж-ж у нас кажуць «мазур-без-
парточнік». А як ужо мазур улезе ў нагавіцы ды ўса-
дзіць у капілюш пяро з пятушынага хваста, дык тады
ўжо хоць і босы, але ходзіць, галаву задзёршы. А як яны
дзіўна вучачца нагавіцы адзяваць! Але я табе аб гэтым
цяпер не скажу, бо табе ўсё скажы, дык і ехака далей не
захочаш. Пэўна пабачым гота на свае вочы.

Зацікавіўся Панас і дамоў зъвяртаца раздумаўся.

III. МАЗУРЭ НА КІРМАШЫ

Едуць далей. Прыйехалі ў Берасць. Прыйгожы горад!
Спадабаўся Панасу і Тарасу. Знайшлі, што нат лепшы
за Пінск.

Быў якраз кірмашны дзень. Пайшлі яны на рынак.
Ходзяць, да тавару, да людзей прыглядаюцца, да іхнае
гутаркі прыслухаюцца.

— Тарасе, а Тарасе! Хадзі хутчай сюды! Паслухай, як
говорыць вунь тая баба, што сырь на возе прадае: зда-
еца, — не па-нашаму. Падышлі, — слухаюцца. Пытгаю-
ца, па чым сырь.

— По цэнтры злоты і цверць з вагі ззудам! — ху-
чыцьце адрэзала баба.

— Ты зразумеў, Тарас?

— Не! А ты, Панас?

— І я нічога не зразумеў! Калі яна надта хутка за-
балбатала ды яшчэ нейкай шапялтівай.

— Ну, дык гэта — пеўна мазурка. А што? Я казаў
табе, што варта ехака далей!

Власт (Вацлаў Ластоўскі)

Прыгоды Панаса і Тараса

I. ПАНАС И ТАРАС ЕДУЦЬ ЛЮДЗЕЙ И СЪВЕТУ ПАВАЧЫЦ

Нядзеляю ў вадні зь вёсак Піншчыны Панас і Тарас седзячы на прызыбе, гутарылі аб тым, якія дзе жывуць людзі і аў іхных звязыцах і парадаках.

— А ведаеш што? — кажа Панас, — Гэта, што мы тут гаворыма і аў чым бацьця старыя людзі, мо і няпраўда. А каб даведацца, як запраўды жывуць людзі на белым съвеце, лепш вось што мы зрабем. Дзе ў нас авбодвых дарослыя, з гаспадаркай уходаюцца, могуць ужо абыщацца і баць нашай рады. Мы ўжо адселяліся, і цяпер якраз такая пары, што нам ўсёроўна няма чаго рабіць, а коні ў нас паедзім лепш у белы съвет паглядзець, як людзі жывуць.

— Праўду кажаш, кум, — згадзіўся Тарас, — едзьмай! Толькі зараз-жа трэба зьбірацца, каб да касьбы і жніва паслье звярнуцца да хаты.

Сказана — зроблена.

Разышоўшыся паҳатах, Панас і Тарас зараз-жа за-
гадалі сваім бабам рашчыніці хлеб і падрыхтаваць на
аўторак, пакуль бабы пяклі хлеб і аладкі, білі
масла, рабілі сырь, і варылі кумпячыну на дарогу сваім
дзядзіком, мужчыны прыбралі воз, шмаравалі колы, гата-
валі аброк, кавалі і кармілі коні, аглядалі запражку.

Згодна з прыказкаю «едзеш на дзень, а хлеба бяры на тыдзень», добры гаспадар без адпаведнага запасу ежы ў дарогу ніколі ня выбіраецца. Дык вось, Панас і Тарас, узялі жывуць ў мяшок па тры боханы хлеба, па добраму апольцу сала, па кумпячу, паштук піць сыр'я, па добрым слоіку масла і, дадаўшы да ўсяго гэтага яшчэ стаўпец аладак, — знойшлі, што харчоў павінна стаць на добрых аладаках. Апрача гэтага, паставілі ў воз поўную дзя-
жу талакна. На ўсялякі выпадак адлічылі яшчэ ў пад-
рожныя капшуке па дзесяць рублёў грошы, належылі

воз сенам і аброкам, а зьнізу за трайню прывязалі вя-
дзерца з каланіцай. На ўсялякае здарэньне ўлажылі ў
воз сякеры. Панасавага канія, як стаўшыага, запрэглі ў
вагбролі, а Тарасавага, маладога, прыпраглі збоку.

У ваднікі рана, ледзь золак, яшчэ да ўсходу сонца, Панас і Тарас падмацаўшыся добра аладкамі з салам і, падагрануўшыся пад новыя съвіткі яшчэ кожушке, кра-
нілі ў дарогу.

Едуць, гутараць, піпачкі пакураўшы... Іхныя конікі

даўтакі дарога і людзі ўсе знаёмыя: сюды што
каждага аўторку яны на кірмаш езьдзяць. Гэтым разам

кірмашнікі таксама ехала шмат і Панас з Тарасам у
грамадзе не звойважылі, як апынуліся ў Пінску.

Тут сустрэліся яны із знаёмымі ды з роднымі, распы-
таліся ў іх дарогу на Берасць.

Урэшце, дзеля адварі і цяпла ў ногі, «эрабілі па паў-
кварты» і п

Народны абрац Калядай

(Праця з 1-ай бачыны)

цю ў хаце, пакідаць за столом месца для нябішчыкаў. У некаторых мясцовасцях Беларусі перад тым, як сесцыі да куцьцю, кілікаў ў вакно мядзьведзя: «Мядзьведзь, мядзьведзь ідзі з намі куцьцю сесцыі!»

З прынцыпам хрысьціянства (у X ст.), пад упывам жыватворчых рэлігійных ідзяў, ператварыліся і ўсе календарна-сезонныя абрацы. Каляды сталіся вялікімі святым Божага Нараджэння, святым дзіцяці-Хрыста, які «расчыніў брамы пекла й перамог смерці». Шырокую прывабнасць на Беларусі атрымалі гэтыя сюжеты і темы Божага Нараджэння, Бэтлеемскія ясьлі, пакланенне трох Каралёў, зорачкі, якія паказвалі ім шлях і д. Ад XVI стагодзьдзя былі ведамыя на Беларусі гэтак званыя Бэтлейкі — народныя калядныя прадстаўленні (спектаклі) ляльковага тэатру, дзе ў пераноснай скрыні (аднага і двух паверху) разыгрываліся сцэны Хрыстовага Нараджэння. Ад гэтых бэтлейк-спектакляў (п'есы «Цар Ірад», «Цар Максімільян») захавалася шмат паасобных песніяў, што захавалі назоў бэтлейк, якія съплюваюцца і ў нашыя часы, прыкладам: «Неба і зямля», «А у лузе, лузе», «Ой, на моры, моры» і г. д.

Калядныя святы — поўныя глыбокага сэнсу, баатага эмацыйнальнага пачуцьця, прыгажосьцю і хварбамі, што перапляліся ад ставечных анімістичных і новых хрысьціянскіх абрацаў і звычаяў, набыці шырокасцю значэнне рэлігінае, гаспадарскае, сямейнае і съвяточна-бытавое. На Каляды вечарамі ходзяць па дварах і хатах групы моладзі, што атрымалі назовы калядоўшчыкі, зорачнікі, звяздароў. Паводле старых традыцый, сярод іх існуе герархія: ёсць пачынальнікі або «шчынальнікі» (запівалі), механос (скарбнік), музыка (скрыпак або баіністы) і простыя сябры валачобнай вандройной групы:

— «Хадзілі, гулялі калядоўшчыкі,
Каляды, каляды!

Калядоўшчыкі першы за ўсё выконваюць съвяточныя рэлігійныя трапар, а за ім бэтлейку. Тутака пачынаецца размова калядоўшчыкі:

«Ці вяліч, гаспадару, Каляду засыпаваці,
Ці так калядзе даці?»

або:

« — Я маленькі хлопчыкі,
Сеў на стопчык,
У дудачку граю
Хрыста праслауляю,
Вас усіх із съвятам вітаю!»

Тады пачынаюць съплюваць калядку, у якой віншуюць гаспадароў:

«Ясен месні — Пана Івана
Красна-сонца — жану яго,
Дробны зорачкі — дзетачак іх»

Калядка мусіць абавязкова пажадаць («заклікаць») гаспадаром ураджаю на палёх:

Дай табе, Божа, і ў каморы,
і ў ваборы!

Дзе гара — там жыта капа,
Дзе лог — там сена стог!»

Разам з тым павязваецца тэма і плоднасці ў съм'ї:

— «Ой, красна, красна каліна ў лузе,
А красней таго Мар'ячка ў таткі.
Прыгожа — красна
Ручнікі наслыла.
Госьцькі ўзялі,
Бацька дзяжалі».

Пасылья калядак часта ішла тэатралізаваная сцэна з казою, зь мядзьведзям ці канём, маючай так-сама за мэту за-кіліцаў ураджай гаспадару ўлетку, ды павіншаваць тых, хто «у гэтым даму».

Выход калядоўшчыкаў меў свае традыцыі:

— «Табе, дзядзька, каляды,
А нам падавай вялікага пірага!»

Гаспадары, звычайна, шчодра абдароўвалі каляду, без таго нечыя было спадзявацца на добры ўраджай. Тады калядоўшчыкі пакідалі хату:

— «А за гэтым словам
Ды съвяткі здароў
І з смейкано,
Зь весяленькай!»

Каляды яшчэ пара сватанья, агледзін, вясельніц. Шмат якія калядкі выхваляюць прыгажосць дзяўчыні, хлопчыкаў, суджанства, жанімства:

— «Што красну дзеўку,
То й Міколе...»

3 казою

Каза — Беларуская народная гульня

Дзед:
Добры вечар таму,
Хто ў гэтым даму!

Усе:
Добры вечар!

Калядоўшчыкі:
Эх, калядакі, бліны-ладачкі,
Ай, люлі-люлі-люлі, бліны-ладачкі.
Эх, калядакі, вы хутчэй, хутчэй,
Напачым бліноў мы з драждажей,

драждажей.
А калядынія бліны ладныя,
Ай, люлі-люлі-люлі, бліны ладныя!

Правадыр:
Добры вечар таму,
Хто ў гэтым даму!

Калядоўшчыкі:
Стары дзед ідзе,
Барадой трасе,
Кіем махае,
Моцна чыхае,
Стралу вымае

Страліці мае...

Дзед:
Го-го-го, каза,
Го-го-го, шыра,
Дзе ты хадзіла,
Дзе рожкі дзела?

Каза:
Па жоўтых плясох,
Па ўзміненых лясох,
Па сунічніку,
Па брусынчніку.

Дзед:
Што там рабіла?

Каза:
Ягадкі брала.

Дзед:
Дзе рогі дзела?

Каза:
На соль праела.

Саколе ясны,
Малойчык — красны
Мікола!»

Асабліва гэта ўяўляеца ў калядных караходах, іграх і скоках, бальшыня зь якіх пабудаваныя на любоўнай тэматыцы. Такі ёсць карагод «Цараў сын, каралёў», дзе хлопец выбірае сабе дзяўчыну, або гульня «Яшчур», што «парошы точыць і жаніцца хочыць», і, нарышце, каляды народнай сцэна «Жаніцца Цярошкі», дзе адлюстроўваецца ў камічным дусе ўесь працэс беларускага вясельля.

— «Цярошкі, Цярошухна,
Цераз бор дарожухна,
Цярошкі валочыцца —
Жаніцца яму хочыцца!»

Каляды да таго яшчэ найцікавейшае съвята і пары ўсялякіх гульняў, весяло-сцяці, асабліва для беларускіх дзяцей:

— «Ой, калядакі,
Бліны, ладачкі
Ой, люлі, люлі, люлі, —
бліны ладачкі!»

Сынежкі, сънежныя бабы, ледзяныя ўзгоркі, саначкі, канькі, — нязылічныя колькасцьці ўщехі, радасыці, весяло-сцяці.

На Беларусі стары і малады прывык ліпіць Каляды адным з наўдаражайшых для сэрга съвятаў, іхнюю южыцьцю моц не адboleць анікі.

Ці бывае хто на рады
Надыходзячым Калядам, —
Съвята на Беларусі
Надзвычайнае для ўсіх!...

М. Куліковіч

Ой, на моры, моры

(Калядка-бэтлейка)

Ой, на моры, моры,
Ды на сінім, сінім,
Прыпіеў: Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)
Там ляжала кладка,
Ляжала кедрова.
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)
Там Хрыстова Маці
Рызы паласкала.

Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)
Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,
Добры вечар! (2 разы)

Будзе апранаці?
Шчодры вечар,<br

Антыянгла-амэрыканскай прааганда ў БССР

Ад самага пачатку камуністычнай улады ў Савецкім Саюзе бесъперальнина вядзенца варожая прааганда супраць народу Вялікабрытаніі і Задзіночных Штатаў Амэрыкі. Савецкая прэса, раздёй, усялякія прынагодныя прамовы клямімі і клямімі гэтыя краіны мянуцкамі гнілой буржуазіі, людаедзкага капитализму і прагавітава імпрыялізму.

Было-б цікавым прасльядзіць усю тую хлускую на працыту цлага перыяду савецкай рэжыму і на ўсей прасторы камуністычных упплыў. Тут мы абмержываемся куды скрамнейшай тэмай: мы затырмімся на антыянгла-амэрыканскай праагандзе ў БССР, якой доказы знаходзім у беларускай савецкай прэсе на працыту перыяду ад апошняй сусветнай вайны.

Савецкая прааганда супраць ЗША і Вялікабрытаніі ўзрастала або прыціхала ў залежнасці ад вонкавых абставінай. Гэтак у часе апошняй вайны, калі ўспоміненых дзяржавах ня толькі былі фармальныя саюзінікамі супраць гітлераўскай Нямеччыны, але і галоўнымі да стаўцамі вайсковай правізіі для Савецкай арміі. Час вайны быў вымушаны на камуністычных «перадышкай» паўстрыманья супроцьянгла-амэрыканскай прааганды. Хутка аднак пасылая вайны яна адажыла і то на ўсіх фронтах: друх, раздёй, кіно, мітынгі.

Для лепшага ўяўленія цэласці пытання, мы павінны адзінціць антыянгла-амэрыканскую прааганду паводле свайго спосабу вядзенія і паводля зъвесту: 1) супольную для ўсіх Савецкага Саюзу, 2) асаблівую для Беларусі.

Да першай катэгорыі належала г. зв.

ідэялігічныя артыкулы газэт або цэльныя друкаваныя працы або камуністычнай систэме або маркесізме, ленінізме і стаўлізме. У гэтым выпадку падае тона камуністычнай партыі, звычайна праз свой ворган «Правду», з якой зачастую перадрукуюцца на розных мовах іншыя рэспубліканскія газеты.

Для прыкладу, як гэтага роду прааганда выглядае, падамо выпяяткі з артыкулу «Правды» з дня 3 чэрвеня 1947 г., які носіць назоў: «Савецкая ідэяліётія — передавая ідэяліётія нашага часу». Наступнага дня, г. зі 4 чэрвеня знаходзім гэтыя артыкулы у менскай беларускай «Звяздзе».

«Няхай сучасныя ідэяліётія капиталістычных краін у югоду эклязатарскім клясам — чытаем з «Звяздзе» — сіляцца апраудаць гістарычна адкыўшыя формы грамадзкага жыцця! Ім не павярнуць кола гісторы. Толькі Савецкая ідэяліётія правильная адлюстроўвае патрабнасці развівіцца матарыяльнага жыцця грамадзтва, карэнныя жыццёвія інтарэсы працоўных мас... Буржуазнаму індывідуалізму і прагавітавізму пагоні за нажытай і чыстаганам савецкай ідэяліётія процістаяе таварыськае супрацоўніцтва, гармонію асаістага і грамадзкага...»

У гэтым кароткім адрэзку артыкулу мы маем усе сутныя прыметы савецкай прааганды: **абсалютны эксплюзізм** савецкай ідэяліётіі, якай адзінай была б здольнай вырашыць сацыяльную праблему; **намаганье сплімін** базы ніякіх доказаў іншыя сацыяльныя парадак; кінчыць у вочы праціўніку **масу слоў** з маркесістука-камуністычнага лексіко-

ну, якія быццам ужо самі па сабе ёсьць ганьбай для кожнага чалавека: капіталізм, буржуазія і т. п.

Такая прааганда ня сходзіць з савецкай прэзы. (Гл. прыкл. В. Платкоўскі, Аб пераадоленіні перажыткі капіталізму ў савецкіх людзей, «Звязда» з дн. 25 чэрвеня 1947 г. — «Сцягнасці міру» артыкул «Правды» з дн. 23 вер. 1950 г., выдрукаваны ў менскай «Звяздзе» дн. 24 вер. 1950 г.).

Да першай катэгорыі антыянгла-амэрыканскай прааганды трэба залічыць так-же замежных весткі, падаваныя савецкай прэзы для сваіх грамадзян і вельмі старанне рэдагаваныя. Камуністычныя вельмі добра ведаюць, што савецкі чытак заўёды мае настайлена вуха на весткі, якія так ці інакш даходзяць з паза зялезнай заслоны. (Глядзіць аўтам. А. М. Кармаков, Реакція саветскага насельніні на прааганду, Мінск 1954, бач. 26 і інш.). Аднак паміма яго зацікаўленасці, ён знаходзіць у савецкім друку вельмі мала.

Сяньня кажны з савецкіх аўтараў — ігэта журналісты, ці пісьменнікі — зь перакананіні, што з мусу, павінен трывалізація інфармацыі. У газетах, часопісах, кнігах ніколі ня знайдзе чытак вестак аб вынаходках на Амэрыцы, Вялікабрытаніі ці ў іншых краінах. Пры адначасовы раздумванні ўсіго савецкага, пры фальсифікацыі найблізьшых ведамых адкрыццяў (прыкладам, радыя вынаходнікам у Саветах ёсьце Попов, а Марконі ніхто ня мае права заінтуцца), існуе поўнае замоўчынне ўсіго таго, што дзеіцца ў «краінах капиталізму».

У савецкім Саюзе ня існуе аб'ектыўная, рачовая інфармацыя. У газетах, часопісах, кнігах ніколі ня знайдзе чытак вестак аб вынаходках на Амэрыцы, Вялікабрытаніі ці ў іншых краінах. Пры адначасовы раздумванні ўсіго савецкага, пры фальсифікацыі найблізьшых ведамых адкрыццяў (прыкладам, радыя вынаходнікам у Саветах ёсьце Попов, а Марконі ніхто ня мае права заінтуцца), існуе поўнае замоўчынне ўсіго таго, што дзеіцца ў «краінах капиталізму».

У савецкай прэзе даслоўна мілённы разоў паўторана савецкім грамадзянам, што агрэсарамі ў карэйскай вайне быў Амэрыканцы, што Маў-Маў змагаюцца супраць ангельскага капиталізму, што Саветы — сцягнасці міру, а Англесасы — ваенныя падпальщицы. Весь прыклад. Дн. 26 верасня 1950 г. мінскія «Звязда» надрукавала вялізарны артыкул пад загалоўкам: «Жудасыя злачынствы амэрыканскіх інтарэвэнтаў у Карэі. Другое паведамленне Камісіі ЦК Адзінага домаракратычнага айчыннага фронту Карэі па рассяследаванні і взынчанні страт і злачынстваў, прычыненых амэрыканскім агрэсарамі і кілкай Лі Сын Мана».

Чаго толькі ў гэтым «паведамленні» сапткаванай для прааганды Камісіі няма.

Мэта вайны ў Карэі — паводля артыкулу — яе калянізацыя Амэрыканцамі. Для выйгрышу вайны Амэрыканцы да пускаюцца бесчалавечных злачынстваў:

Звычайныя невялікія белыя шпітальныя пакоік з трывіяльнымі ложкамі.

Прызнацца — ТБ-санаторыя ў май уяў-

«Амэрыканскія ўзброенныя інтарэвэнты шысцікага закону Какарэна-Кількова», прабуюць зламаць волю карэйскага народу, які супраціўляецца амэрыканскай агрэсіі, і пагражжаюць свабодалюбім народу голадам і пакутамі. Але карэйскі народ, поўны абурэння і шысцікі законі — гэта нешта няявігоднае нянявісімі да амэрыканскіх варвараў, для амэрыканскіх камуністычных і таму падымаеца крык. На тым самым месцы, крыху ніжэй, іншая вестка: «Амэрыканцы паставяюцца ў Японію заражаную муку». Пад гэтым загалоўкам выяснянецца: пасланая ў японскі школы Амэрыканцамі мука была з чарвякамі, даўжынёй з аднаго цэнтрыметра... Сэнс такой весткі: брат Беларус, не надзейся на Амэрыканца!

Падобных прыкладаў антыамэрыканской прааганды знайдзем шмат блізу ў кожнай савецкай газеце і часапісе. Яны прыглагоўваюцца вярхушкай для ўсяго савецкага апарату прааганды службі. Беларусь зьяўляецца патолькі ахвярай такога рода прааганды, паколькі яна падаецца і ў беларускай савецкай прэзе.

(Заканчэнне ў наступным нумары)

А. Дзе-ка

На мяжы надзеі й рэзыгнацыі

Шуміць каляднымі настроем бесклапотны рухіўкі Мінхен, Каскадамі пераўліца іншоні, рокамі пльвуць на тоўстыя, дофілюючы перад магазынамі, грозна гудзіць бесъперальнынны кансевер машины. Гоман, грукат, звоні, сыгналь — усё зыльваецца ў нейкай гаражавую мэлдью людзкага муравейніку. Мінхэн жыве, пульсует, гамоніць, ім-чиць...

А калі дзвяццаў кілемэтраў ад яго ляжыць незялікае мястечка Гаўтынг. Тут ціха, ціха, быццам іншыя съвет, іншыя людзі, іншыя неба, зямля. Ня верыцца тут, што недзе побач існуе Мінхэн, як і ў Мінхэне цяжка сабе ўяўіцца Гаўтынг.

Шэрым паабедзізем высядзіц на неўляікай станцыі. Выходжу на вуліцу й разглядаюся, каго-б тут пытада.

— Санаторыюм? — выхілішы галаву

з таксі, пытада шафр. «Пачым ён пазнаў?» — прыбягае думка.

Пару кілемэтраў і дарога ўпіраецца ў браму. Эта брама ў зусім асобы, замкнуты съвет, съвет, які новапрыблыгага глушыць сваім спакоем, цішынёй, мэліхоліяй... Некалькі блёкі тупыту зармаў у пойнай адлегласці адзін ад другога, а навокал лес. Здалёк ідзе

хтосьці па дарожцы, нікуды не съпяшаюцца, як-бы лічачы паволкі крокамі да апускіцьшы галаву дадому, быццам недавяраючы небу. А гэтае цяжкае валаўяне неба тут, як знарок, апускіцься над блёкімі й сыпне съяжынкамі, што ў няпэўнасці пыраючы, мітусыца ды паволі таяць на мокрых дарожках.

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Звычайныя невялікія белыя шпітальныя пакоік з трывіяльнымі ложкамі.

Прызнацца — ТБ-санаторыя ў май уяў-

Першыя гады пасылья вайны ў санатоўры былі амаль выключна чужынцы-ДП.

З 1950 г., калі санатоўры перанялі на сябе нямецкія ўлады, пачало зъяўляцца штораз больш Немцаў, і сяньня ўжо зліку 800 пасылья, чужынцы складаюць мяншыню.

Якой тут толькі мовы ня чуеца. Ёсьце і Беларусы: адна жанчына їх трывіяльныя, між іншымі, толькі тяя, што афіцыйна запісаныя Беларусамі, усіх-ж — значна больш. Лекарскі й тэхнічны персанал амаль пойнасцяй нямецкі, аднак, як кажа сібра П., адносіна пэрсаналу да чужынцаў пойнасцяй каректныя, да чужынцаў наауглут тут на рабіца розыні між Немцаў і чужынцамі.

Матар'яльныя ўмовы тут ня вельмі дрэзныя, але нястача грошай на найбольш патрэбныя драбніцы ды на вондратку, даволі нястачае сваім атмасферам. Гэта вондратка ў Карэі. Другое паведамленне Камісіі ЦК Адзінага домаракратычнага айчыннага фронту Карэі па рассяследаванні і взынчанні страт і злачынстваў, прычыненых амэрыканскім агрэсарамі і кілкай Лі Сын Мана».

Весь прыклад. Дн. 26 верасня 1950 г. мінскія «Звязда» надрукавала вялізарны артыкул пад загалоўком: «Жудасыя злачынствы амэрыканскіх інтарэвэнтаў у Карэі. Другое паведамленне Камісіі ЦК Адзінага домаракратычнага айчыннага фронту Карэі па рассяследаванні і взынчанні страт і злачынстваў, прычыненых амэрыканскім агрэсарамі і кілкай Лі Сын Мана».

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Заходжу на першы паверх, стуюка ў дзвіверы, а ў галаве думка: «Ці пазнаў ён мянэ, дый я ня вельмі выразна прыпамінаю ягоныя рысы?»

Водгукі гадавіны Слуцкага чыну

(Заканчэнны з папярэднага нумару)

Нью-Ёрк (ЗША)

Урачыстая Божая Служба

35-я ўгодкі Слуцкага Паўстаньня і Дзень Беларускіх Герояў адзначаліся ў Нью-Ёрку ўрачыстасцю. У нядзельлю 27 лістапада была адслужана Архірыйская Божая Служба й Паніхіда ў Зубковіч «Прэліоды» Міхайлоўскага «Фіна» з беларускай сіоты праф. А. Карпова, а таксама свае ўласныя кампазыцыі. Дзіве песні «Дарога» на

гоню», «Падніты родны съязг дзяржавы», «Разъівайся, сирый дубе», «Ой, у сёлета ў Нью-Ёрку ўрачыстасцю. У нядзельлю 27 лістапада была адслужана Архірыйская Божая Служба й Паніхіда ў Зубковіч «Прэліоды» Міхайлоўскага «Фіна» з беларускай сіоты праф. А. Карпова, а таксама свае ўласныя кампазыцыі. Дзіве песні «Дарога» на

словы Я. Коласа й «Мро» на словы Н. Арсеньевай памастацку адспілавала спіччы Гаі Даравіч. Шмат волглескаў атрымалі за салёвія ѹ дзутнія выступлены Галіна Орса, Маркоўская Г. Даравіч, а яшчэ больш — сімігавоўскі докляматаркі Войтэнка А. Кажура.

Акадэмія закончылася беларускім нацыянальным гімнам у выкананні хору ветэранаў.

К. Мароз

Уладыка Васіль (папярэдніе адпраўляе паніхіду ў дзень гадавіны Слуцкага паўстаньня ў Нью-Ёрку

Штэтэнгофэн (Заходняя Нямеччына)

У ўпрыгожанай беларускім і амэрыканскім съяцігамі залі, амэрыканскім гімнам распачалася ўрачыстая акадэмія. Адкрыў яе старшыня ньюёрскага аддзела Згуртавання Беларускіх Ветэранаў сп. У. Курыла. Аднойчы хвілінай цішыі і адспільнінем жалобнага маршу «Сыпеце ўсе тыя...» у выкананні хору беларускіх ветэранаў была аддадзена пашана Беларускім Героям.

Падчас адбяды ўладыку Богдана віталія хірайнікі беларускіх арганізацый. Айцец Хведар Данілюк, як удзельнік Слуцкага Паўстаньня, коратка падзяліўся сваім перажываньнімі тады, у часе Паўстаньня, ды ўражаньнем сяняня, пасля 35 год. Уладыка Богдан у сваім промове выказаў ўдзячнасць за гасціннае прынайціце да сказаў, між іншага, што свабода ѝ незалежнасць здаваючыца крывей і верай.

Акадэмія

У ўпрыгожанай беларускім і амэрыканскім съяцігамі залі, амэрыканскім гімнам распачалася ўрачыстая акадэмія. Адкрыў яе старшыня ньюёрскага аддзела Згуртавання Беларускіх Ветэранаў сп. У. Курыла. Аднойчы хвілінай цішыі і адспільнінем жалобнага маршу «Сыпеце ўсе тыя...» у выкананні хору беларускіх ветэранаў была аддадзена пашана Беларускім Героям.

Рэфэрат на тему «Беларусь у вайне з Маскоўшчынай» прачытаў ген. Ф. Кущэль. Дакладчык асабіста затрымаўся над бітвой пад Воршай у 1508 г., дзе беларускія войска тады званыя літоўскімі, пад каманднай вілкай Готмана К. Астроўскага, разбыла Маскалёў ды забрала ў палон тысячи жаўнеру і штаб з іхнім галоўным камандуючым. Пераходзячы да Слуцкага Паўстаньня, ён асабіста падкрэсліў адпор беларускага народу супраць расейскага бальшавізму.

Пасля рэфэрата распачалася мастацкая частка акадэміі, якая была добра падрыхтавана, але крыху мо задоўгая. Асноўнай атракцыяй і наўвіні ў Нью-Ёрку — гэта быў хор Згуртавання Беларускіх Ветэранаў пад кіраўніцтвам сп-ра А. Каптуровіча. Хор выкананы «Па-

сваймі слімі немагчымы было наладзіць наўвін абедную акадэмію, аднак не-каторыя з мясцовых Беларусаў не ма-гілі пагадзіцца з тым, што ў Штэтэнго-фене будзе палекана адпачына гэты

4-га сънежня, у вадным прыватным наў...». Пад яе акампанемант начаўся памешканы пасёлку Штэтэнгофэн са-мастака апрацаваны рэфэрат. «Тым, браўся досыць вялікай колыкасці Бе-што паўсталі й пайшлі паміраць, каб ларусаў. Прышлі й госьці — зышліся жыла Бацькаўшчына» — гучэлі словаў, ўсе, каб ушанаваць памяць тых, «что Прымены барытон сьпікера прасікаў паўсталі й пайшлі паміраць, каб жыла наскроў душу кожнага прысутнага на Бацькаўшчына». Сяняня сабралі ўсе, залі, ён даходзіў да сэрца сялян і рабадкіўшы ўсялякія непараўменыні, ботнікай, закінчыліх нядоляў у чужыя край. Сядзелі цяпер усе разам: паляшуні, каліс, ушанаваць гэты вялікі Дзень.

Сяняня сабралі ўсе, залі, ён даходзіў да сэрца сялян і рабадкіўшы ўсялякія непараўменыні, ботнікай, закінчыліх нядоляў у чужыя край. Сядзелі цяпер усе разам: паляшуні, каліс, ушанаваць гэты вялікі Дзень.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі: «Слава вам, Героі Случчыны! Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў царністы змагарны шлях.

Лічыцца жалобнікі марш: «Сыпі пад курганам герояў...». Ізноў словаў сцілі:

«Слава за вашу бязьмежную ахвярніцця! Вочы загараліся съязьвімі, ка-

Слуцкага Паўстаньня. Рэдакцыя дала здымкі, з чымі, што прайшоў ц

